

Andreea TABACU

Judecător, Curtea de Apel Pitești, Secția comercială și de
contencios administrativ și fiscal
Conf. univ. dr., Universitatea din Pitești, Facultatea de Științe
Juridice și Administrative

CITAREA ȘI COMUNICAREA ACTELOR DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Universul Juridic

București

-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TABACU, ANDREEA

Citarea și comunicarea actelor de procedură civilă /

Andreea Tabacu. - București : Universul Juridic, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-104-1

347(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0733.674.222**

DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Argument

În scopul garantării și protejării principiului consacrat în art. 6 din Convenția europeană a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, dreptul la un proces echitabil, printre principalele instrumente aflate la latitudinea codurilor interne ale statelor se află și principiul contradictorialității.

Contradictorialitatea este un principiu care ține de esența procesului civil, nefiind de conceput disponibilitate și drept la apărare, fără contradictorialitate¹.

Noul Cod de procedură civilă reglementează expres în cuprinsul său acest principiu, acordându-i un text special în care se prevăd aspectele esențiale ale acestuia (art. 14 NCPC).

Contradictorialitatea nu trebuie înțeleasă strict ca o diferență de păreri expuse de părțile procesului ci și ca posibilitatea fiecărei părți de a-și manifesta punctul de vedere², de a-și susține și dovedi ipoteza cea mai avantajoasă pentru sine³.

¹ Pentru o analiză detaliată a principiului contradictorialității, a se vedea Tăbârcă, M., *Drept procesual civil*, vol. I, *Teoria generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 106-122.

² ÎCCJ, S. com., dec. nr. 3245 din 5 octombrie 2004, în Buletinul Casației nr. 1/2005, p. 56.

³ CSJ, S. civ., dec. nr. 1852 din 14 mai 2002 – „Este încălcat principiul contradictorialității, iar hotărârea astfel pronunțată este lovită de nulitate, atunci când instanța, primind după închiderea dezbaterilor un set de acte, pe care nu le-a pus în discuția părților, pronunță hotărârea pe baza lor.”

Însă pentru a fi în măsură să procedeze astfel, partea trebuie să cunoască existența procesului, piesele dosarului, poziția celorlalte părți.

În interpretarea Convenției europene a drepturilor omului, instanța de contencios european a arătat că trebuie distins între contradictorialitate și principiul egalității armelor, consacrat de jurisprudența curții¹. Deși ambele rezultă din dreptul la un proces echitabil, ele se diferențiază în mare prin aceea că prin contradictorialitate se înțelege: posibilitatea părților într-un proces penal, civil, disciplinar de a lua cunoștință de toate piesele și observațiile prezentate judecătorului, de natură să-i influențeze decizia, fiind una din principalele garanții ale unei proceduri judiciare².

Spre deosebire de aceasta, egalitatea armelor presupune tratarea egală a tuturor părților pe toată durata desfășurării procedurii în fața unui tribunal, fără ca una dintre părți să fie avantajată în raport cu cealaltă sau celelalte părți în proces. Astfel, fiecărei părți trebuie să i se ofere posibilitatea rezonabilă de a-și susține cauza în condiții care să nu o plaseze într-o situație de net dezavantaj în raport cu adversarul ei³. Egalitatea armelor trebuie văzută ca un just echilibru creat între părți, fără a se aplica în raporturile dintre părți și tribunal⁴.

¹ Bîrsan, C., *Convenția europeană a drepturilor omului – Comentarii pe articole*, vol. I, *Drepturi și libertăți*, 2005, p. 512.

² *Kamasinski c. Austriei*, CEDO 19 decembrie 1989. „Necomunicarea unor informații utile și pertinente cauzei va fi privită ca o încălcare a contradictorialității”, în timp ce „dezechilibrul în comunicarea acestor informații este sancționat pe baza principiului egalității armelor”.

³ Bîrsan, C., *Convenția europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole*, 2010, p. 490 și 491, *Kress c. Franței*, CEDO, Decizia din 7 iunie 2001.

⁴ *De Haes și Gizzels c. Belgiei*, CEDO, 24 februarie 1997.

Contradictorialitatea se regăsește pe tot parcursul procesului civil¹, încă din etapa scrisă, de sesizare a instanței, când reclamantul depune cererea prin care își expune propriul punct de vedere iar în replică, pârâtul prin întâmpinare sau prin cerere reconvențională răspunde la fiecare capăt din cererea reclamantului, apărându-se sau pretinzând la rândul său ceva de la reclamant.

Citarea și comunicarea actelor de procedură reprezintă aspecte esențiale ale contradictorialității și implicit ale dreptului la apărare în procesul civil, pentru parte fiind esențial să cunoască existența procesului și actele de procedură întocmite, pentru a fi în măsură să-și construiască apărarea și să-și consolideze poziția procesuală.

Regula citării obligatorii a părții în procesul civil este la fel de veche ca și procedura în sine, neputându-se admite nici în vremurile cele mai îndepărtate o judecată fără contradictorialitate.

La romani, procedura legisacțiunilor se derula întotdeauna după anunțarea pârâtului despre proces, formalitățile specifice dreptului în această perioadă determinând chiar adoptarea unor reguli de citare caracterizate prin necesitatea pronunțării unor cuvinte solemne – *in jus vocatio*.²

Și în perioada ulterioară, orice procedură derulată în fața „organului judiciar”, domnitorul, se desfășura numai după anunțarea procesului, de o manieră publică, „cu rogojina în cap”, „cu hârtia în proțap” și „cu plata ciobotelor”³.

¹ Oprina, E., Gârbuleț, I., *Tratat de executare silită*, vol. I., Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 33 și 34.

² Molcuț, E., Oancea, D., *Drept roman*, Ed. Șansa, București, 1993, p. 63. *In jus vocatio* presupune pronunțarea unor cuvinte solemne – te chem în fața magistratului.

³ Peretz, I., *Curs de istoria dreptului roman*, vol. II, Partea I, Monumentele vechiului drept roman, editat de Alex Th. Doicescu, București, 1928, p. 55.

În toate timpurile ideea principală a cunoașterii cauzei ce se judecă și a actelor întocmite în cursul acesteia a fost însoțită de o serie de formalități, a căror măsură a fost dată de specificul fiecărei perioade.

În reglementarea modernă, citarea și comunicarea actelor de procedură a constituit sursa unei bogate jurisprudențe, determinată de respectarea formelor prescrise de lege pentru corecta efectuare a actului de procedură.

Deși se presupune că fiecare parte este interesată să finalizeze cât mai rapid procedura judiciară, nu de puține ori invocarea încălcării normelor relative la citare sau comunicare au atras prelungirea duratei procesului sau reluarea judecății în fața instanțelor de fond, constituind astfel și motiv de tergiversare a cauzei.

Cunoașterea exactă a dispozițiilor aplicabile, a intenției legiuitorului reflectată în acestea, poate scuti și o posibilă speculare a modului de interpretare a normelor, cu intenția de a determina amânarea ori reluarea judecății.

Pentru a evita atare efecte, invocarea cu rea-credință a unor posibile încălcări ale dreptului la contradictorialitate, neacoperită în toate cazurile de lege, trebuie urmărită, identificată și sancționată.

Modul de citare și comunicare a actelor de procedură, cel puțin formal, substanțial modificată prin NCPC, tinde la împărțirea responsabilității între autoritate și destinatar, prin instituirea unor prezumții privind îndeplinirea procedurii, prevederea unor moduri de citare și comunicare noi, prin utilizarea mijloacelor moderne de comunicare, punerea de acord a pașilor procedurali cu realitățile actuale, conferirea unor efecte clare mențiunilor din registrele publice.

CAPITOLUL I

Noțiuni generale. Vechi și nou

1.1. Comparație

Necesitatea asigurării și protejării principiului contradictorialității și al dreptului la apărare a determinat legiuitorul să consacre în coduri, secțiuni aparte pentru instrumentele procedurale prin intermediul cărora se realizează aceste principii¹.

„Citațiile și comunicarea actelor de procedură” în Codul de procedură de la 1865, respectiv „Citarea și comunicarea actelor de procedură” în noul Cod de procedură civilă, așa cum este intitulat Capitolul² afectat în lege materiei analizate, prezintă generos regulile după care se efectuează actele de procedură necesare înștiințării participantului despre proces și despre actele întocmite.

Încă la nivelul titulaturii capitolului, reglementarea nouă aduce o schimbare, binevenită, deoarece nu se mai raportează strict la „citație”, ca act de procedură, parte a procesului de „citare”³ ci chiar la acesta, care anunță complet

¹ Teohari, D.N., *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, vol. I, Art. 1-526, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 374-408.

² Capitolul II din Titlul II al Cărții a II-a din Codul de procedură civilă de la 1865, respectiv Capitolul II din Titlul IV al Primei Cărți a noului Cod de procedură civilă.

³ Sau „mijlocul tehnic de a aduce la cunoștință părților posibilitatea sau necesitatea de a îndeplini un act procedural” – Deleanu I., *Tratat de procedură civilă*, vol. I, *Din perspectiva Noului Cod de procedură civilă*, Ed. Wolters Kluwer, București, 2010, p. 646; Deleanu, I., *Tratat de procedură*

atât actele care se întocmesc cât și modul de transmitere a acestora.

Citarea și comunicarea actelor de procedură nu sunt definite în niciunul dintre cele două acte normative esențiale, lăsând loc doctrinei pentru atare demers, ceea ce vom analiza mai târziu, însă NCPC rezolvă chestiunea clarității necesare termenilor de procedură utilizați. Așa cum s-a menționat deja, legea nouă nu mai face referire în titlu la actul care se întocmește în procedura de citare ci chiar la procedură în sine, care include: întocmirea și emiterea citației, transmiterea și comunicarea acesteia.

Și comunicarea servește la îndeplinirea procedurii de citare, între cele două noțiuni existând o corelație necesară, corect reflectată în titulatura capitolului.

Regula citării părților în procesul civil, cât și sancțiunea nerespectării sale au fost preluate în NCPC, neputând fi imaginate rațiuni pentru care procesul civil să se desfășoare fără citare, afară de câteva cazuri de excepție.

Noua reglementare detaliază însă regimul juridic al sancțiunii care intervine în cazul nerespectării regulilor de citare¹, ceea ce în Codul de la 1865 se determina numai prin apelare la prevederile generale privind nulitatea².

Fără a putea nota drept noutate, prevederea NCPC referitoare la comunicarea citațiilor și a actelor de procedură prin agenții procedurale ai instanței sau prin orice alt salariat al acesteia, ori prin agenți sau salariați ai altor instanțe în ale

civilă, vol. I, ediție revăzută, completată și actualizată, Noul cod de procedură civilă, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 771.

¹ Conform art. 160 NCPC sunt asemenea cazuri cele în care partea nu a primit citația sau a primit-o într-un termen mai scurt decât 5 zile înaintea termenului de judecată ori există o altă cauză de nulitate privind citația sau procedura de înmânare a acesteia.

² Art. 106-108 C. pr. civ. 1865.

căror circumscripții se află cel căruia i se comunică actul, se pare că legiuitorul insistă asupra acestei maniere de lucru, lăsând pe un loc subsidiar serviciile poștale [art. 154 alin. (4) NCPC].

Codul de la 1865 cuprinde aceeași reglementare, în art. 86 alineatul final, arătând că atunci când comunicarea prin agent nu este posibilă se face prin poștă, cu scrisoare recomandată cu dovadă de primire.

Rămâne de văzut care va fi poziția concretă a autorităților în interpretarea sintagmei care naște subsidiarul: comunicarea prin agent „nu este posibilă”, în condițiile în care opțiunea legiuitorului se îndreaptă net spre îndeplinirea procedurii prin angajați speciali ai instanței, anume instruiți în atare proceduri.

Citarea la domiciliu sau sediu rămâne regula principală în materie, însă, spre deosebire de reglementarea de la 1865, NCPC se coroborează cu noi dispoziții din Codul civil¹, care instituie prezumții în privința înregistrărilor în registrele publice, care până deunăzi nu produceau efecte.

Prezumția de domiciliu, reglementată în art. 90 C. civ., efectele înscrierilor în registrele publice, precum și prezumțiile instituite de lege cu privire la acestea (art. 20 C. civ.), vor servi dreptului procesual pentru analizarea îndeplinirii legale a procedurilor de citare și comunicare.

Dacă în legea civilă se arată că drepturile, actele și faptele privitoare la starea și capacitatea persoanelor sunt supuse publicității în cazurile expres prevăzute de lege², iar drepturile, actele sau faptele înscrise într-un registru public, se prezumă că există, cât timp nu au fost radiate sau modi-

¹ Legea nr. 287/2009, republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările ulterioare.

² Art. 18 alin. (1) C. civ.

ficat în condițiile legii¹, înseamnă că mențiunile din registrele publice obligatorii vor fi luate în considerare ca atare, inclusiv pentru îndeplinirea procedurii de citare și de comunicare².

Se mențin în NCPC dispozițiile vechiului Cod privind: obligația alegerii locului de citare și comunicare pentru anumite persoane, cuprinsul citației, alegerea de domiciliu, termenul de înmânare a citației, citarea prin publicitate, comunicarea actelor în instanță, între avocați sau consilieri juridici ori prin alte mijloace private, zilele de comunicare, schimbarea locului citării, efectele procesului verbal dovadă a comunicării.

Sunt înregistrate noutăți tocmai în ceea ce privește procedura concretă de citare și comunicare și se adaugă reglementării vechi în materia: sancțiunii care intervine în cazul nerespectării normelor în materie, a locului citării, a datei îndeplinirii procedurii.

Analizând textele Codului anterior, în dinamica lor, pe perioada îndelungată de aplicare a acestora, redactorii noului Cod au considerat necesar să adopte o serie de schimbări la nivelul actelor care trebuie întocmite în vederea efectuării procedurii de citare și comunicare.

Potrivit Codului de la 1865 citarea se realizează prin emiterea unui act care încorporează și dovada de citare și care nu beneficiază integral de confidențialitate, deoarece nu se transmite în plic închis participantului la proces, conți-

¹ Art. 21 C. civ.

² Datele privind sediul, rezultate din registrul comerțului, în condițiile Legii nr. 26/1990; Datele privind persoanele fizice deținute de Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date, D.E.P.A.B.D., împreună cu serviciile publice comunitare de evidență a persoanelor organizate potrivit legii, O.U.G. nr. 97/2005 privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români, publicată în M. Of. nr. 719 din 12 octombrie 2011.